

Łukasz Zadorożny

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Szkodliwa entomofauna roślin zielarskich uprawianych na plantacjach w okolicy Rzeszowa

Streszczenie:

Polska jest krajem charakteryzującym się dużym potencjałem w zakresie uprawy ziół i przypraw. W związku z ciągle zwiększającym się zapotrzebowaniem na krajowe surowce i produkty zielarskie, ważny aspekt stanowi ochrona plantacji przed szkodnikami. W krajowej literaturze niewiele opracowań porusza problematykę szkodliwych owadów uszkadzających zioła, a informacje zawarte w dostępnych na rynku pozycjach literatury od dawna nie były weryfikowane. Stwarza to poważny problem podczas identyfikacji gatunkowej szkodników, która decyduje o doborze odpowiedniej metody ich zwalczania.

Zlokalizowana w województwie podkarpackim miejscowość Markowa od wielu lat w regionie kojarzona jest z produkcją zielarską. Zioła i przyprawy uprawiane na terenie miejscowości, jak większość roślin rolniczych narażona jest na naloty szkodliwej entomofauny. Pojawom szkodników w uprawach zielarskich sprzyja wiele czynników. Jednym z nich jest późniejsze przeznaczenie przetworzonego surowca zielarskiego wykorzystywanego m.in. w medycynie, kosmetologii i gastronomii. Skupujące zioła i przyprawy przedsiębiorstwa przetwórcze wymuszają na plantatorach zachowanie czystości mikrobiologicznej surowca, co wiąże się z wprowadzanymi ograniczeniami w stosowaniu na plantacjach chemicznych środków ochrony roślin, regulujących populacje szkodliwych owadów. Sprzyjające warunki siedliskowe mogą doprowadzić do masowych pojawów agrofagów, które swoją działalnością wpływają na jakość pozyskiwanego surowca oraz ilość plonów.

W związku z powyższym, celem badań niniejszej pracy było ustalenie struktury jakościowo-ilościowej entomofauny występującej na najpopularniejszych gatunkach ziół uprawianych na terenie miejscowości Markowa, z wyszczególnieniem gatunków najbardziej zagrażającym uprawianym roślinom. Poznanie biologii najliczniej występujących szkodników, liczby ich pokoleń w ciągu sezonu wegetacyjnego oraz określenie charakteru wyrządzanych szkód w uprawie. Monitoringiem zostały objęte plantacje czterech wybranych gatunków ziół najczęściej uprawianych na terenie miejscowości: arcydzięgla litwor (*Angelica archangelica* L.), jeżówki purpurowej (*Echinacea purpurea* (L.) Moench), lubczyku ogrodowego (*Levisticum officinale* W.D.J. Koch) oraz rzewienia dłoniastego (*Rheum palmatum* L.).

Podczas czteroletnich obserwacji terenowych stwierdzono, że najliczniej zasiedlaną przez owady rośliną zielarską był *R. palmatum*. Wśród ogółu zaobserwowanej i odłowionej entomofauny z plantacji rzewienia, stwierdzono wyraźną przewagę przedstawicieli rzędu Coleoptera. Wykazano, że działalność najliczniej występujących gatunków chrząszczy: kałdunicy zielonki (*Gastrophysa viridula* (De Geer, 1775)) i pchełki burakowej (*Chaetocnema concinna* (Marsham, 1802)) miała istotny wpływ na jakość uprawianych roślin. W 2014 r. podczas prowadzonych obserwacji odnotowano występowanie larw ukośnicy szczawiówki (*Ametastegia glabrata* (Fallén, 1808)), które w wyniku prowadzonego żerowania szkieletowały blaszki liściowe uprawianych roślin, doprowadzając do gołożerów. Wyżej wymienione gatunki owadów zostały poddane obserwacji laboratoryjnej, gdzie podjęto próbę ustalenia ich biologii, a także szkodliwości na uprawianą roślinę zielarską.

Na plantacjach lubczyku ogrodowego odnotowano występowanie rozległych uszkodzeń roślin spowodowanych żerowaniem larw liściolubki selerowej (*Euleia heraclei* (Linnaeus, 1758)) w tkance mięsistej liści. Na podstawie obserwacji losowo wybranych roślin oraz powstających min ustalono dynamikę występowania postaci larwalnych. Przeprowadzone doświadczenie pomogło w oszacowaniu liczby występujących pokoleń szkodnika w ciągu sezonu wegetacyjnego.

04.07.2018 r. *Zdzisław Jankowski*